

Nagykovácsi környezetvédelem: mit tenne Ön? Lakossági felmérés eredményei és tanulságai

Nagykovácsi Természet- és Környezetvédő Egyesület 2015 januárjában kérdőíves felmérést végzett. A válaszok túlnyomó többsége az interneten elérhető kérdőívre érkezett. Összesen 243 kitöltött kérdőívet tudunk értékelni. Ez azt jelenti, hogy a falu 15 évesnél idősebb népességének 4%-a válaszolt a kérdéseinkre. Ez a minta tehát elég nagy és jól tükrözi a lakosság korösszetételét is¹. A válaszok közel fele az Ófaluban lakóktól érkezett, a kérdőívet kitöltők harmada pedig a Hegyalján lakik. A legtöbben a közelmúltban, 2001-2010 között költöztek ide (44%). A válaszadók jellemzően főiskolai, egyetemi végzettségűek (79%). A kérdőívet inkább nők töltötték ki (68%); a válaszolók nagy többsége házas (84%) és 1-3 gyerekük van (54%). Összességében tehát a minta jónak tekinthető és reméljük, hogy a válaszok mutatják a falu teljes népességének véleményét².

A felmérésben résztvevőknek köszönjük, hogy kitöltötték a kérdőívet!

A környezetünk értékelése: mi a fontos, mi van veszélyben?

A Nagykovácsiban lakók általában a tágran értelmezett környezetet fontosnak tartják. De az egyes környezeti elemek fontosságára rákérdezve azonban már látható, hogy a *természet lényegesebb a számukra, mint az épített környezet*. Az 1. tábla szerint a levegő, a környező erdők és így a nagyobb nyugalom, a táj, a kilátás és a természetben élő állatok a legfontosabbak. A falu képéhez hozzátartoznak a vízfolyások, így az Ördögárok, ami ugyanannyira fontos, mint az utcák, terek állapota. Legkevésbé fontosnak az épületeket tartják a válaszadók, talán azért is, mert nincs a falunak egységes arculata, eltérő minőségűek a különböző időszakokban épült magánházak és középületek.

1. Az Ön számára mennyire fontosak a környezetünk itt felsorolt elemei?		2. Véleménye szerint itt a faluban mi van leginkább veszélyben?	
levegő	5,6	csend, nyugalom	126
környező erdők, mezők	5,4	falukép, utcák és terek	90
csend, nyugalom	5,3	környező erdők, mezők	84
táj, kilátás	5,1	levegő	75
természetben élő állatok	5,1	vízfolyások (pl. Ördögárok)	69
vízfolyások, pl. Ördögárok	4,6	lakóházak formája, állapota	56
falukép, utcák és terek	4,6	táj, kilátás	50
lakóházak formája, állapota	4,2	középületek, üzletek	48
középületek, üzletek	4,2	természetben élő állatok	44
1: egyáltalán nem fontos.... 6: az egyik legfontosabb		Három leginkább veszélyeztetett, említések száma	

¹ A 15-40 éves korosztály aránya a válaszadók között 43%, míg a legutóbbi népszámlálás szerint a felnőtt lakosságon belül 45% volt, a 41-60 évesek aránya 46% (népszámlálás: 34%), 61 évesnél idősebbek aránya 12%, (népszámlálás: 11%).

² A kérdőívet és ezt az összefoglalót a NATE tagjainak segítségével Péteri Gábor készítette.

Ugyanezeket a környezeti elemeket abból a szempontból is értékelték a válaszadók, hogy *mi van legnagyobb veszélyben a faluban* (2.tábla). Ebből már némileg más fontossági sorrend alakult ki. Leginkább mindenki attól tart, hogy a falusi jelleggel együttjáró nyugalom szűnhet meg és változhat az utcakép. Kissé kevésbé veszélyeztetettnek látják a természeti környezetet (erdők, a levegő, a vizek) és bíznak abban, hogy a táj, a kilátás megmarad, vagy az itt élő állatokat nem fenyegeti semmi.

Érdekes módon a falun belül a lakóhely szerint is vannak különbségek abban, hogy ki hogyan látja a környezetet. Általában az úgynevezett új Kertvárosban (a Pók utca feletti utcákban, a Kaszálón, a Kálvária dombon) lakók általában minden egyes környezeti elemet fontosabbnak tartanak, mint a falun belül máshol lakók. Ők tehát talán tudatosabbak a környezet megítélésében, többre értékelik a falu adottságait.

Az is tapasztalható, hogy aki régebben lakik a faluban, az másként rangsorolja ezeket a környezeti elemeket, mint aki csak mostanában, tehát 2011 után költözött ide. Környezeti szempontból a legtudatosabbak, tehát minden egyes környezeti elemnek az átlagnál jóval nagyobb fontosságot tulajdonítanak azok, akik már legalább másfél évtizede itt laknak (1991-2000 között költöztek ide). A közelmúltban, tehát 2011 után ide költöztek számára viszont a természeti feltételek kevésbé lényegesek és inkább az épített környezet a fontos. Ezeket a különbségeket a válaszadók életkora is magyarázhatja, hiszen eltérő életciklusban vannak, akik már régebben itt laknak.

Mi számít a környezetvédelemben itt és most?

A kérdéseink második csoportja arra vonatkozott, hogy a környezet alakításában általában mit tartanak fontosnak az emberek, illetve konkrétan, itt a faluban mi befolyásolja leginkább a környezet minőségét. Meglepő módon mindkét esetben kiugróan magas arányban legfontosabbnak azt tartják, hogy *ne szemeteljünk*. A későbbi nyitott kérdésben megfogalmazott javaslatokból kiderült, hogy egyrészt az erdei utak szemetesek, a falu szélére kihordott kerti hulladék a zavaró. Másrészt a faluban a közterületeken lévő szemétkosarak számát még mindig kevésnek tartják, vagy probléma az is, hogy ezek nem alkalmasak a kutyaürülék gyűjtésére.

A *szelektív hulladékgyűjtés* úgy tűnik mára már mindenki számára elfogadott. A környezetvédelem szempontjából általában és itt Nagykovácsiban is műanyag és papír elkülönített gyűjtése a második legfontosabb tényező. A környezeti problémák általános ismeretére utal, hogy harmadik legfontosabb tényező a *takarékos vízhasználat*. Nagykovácsi számára ez kissé kevésbé fontos, hiszen itt jellemzően csak vezetékes víz van és a háztartási vízfogyasztáson keresztül nem nagyon befolyásolható a környezet minősége. Előbbre került a fontos tényezők közé még a *laksűrűség, beépítettség*, amit elsősorban Nagykovácsi számára tartanak a válaszadók lényegesnek.

Ezt követik a *közlekedésre* - tömegközlekedés és az egyéni közlekedésre - vonatkozó tényezők. A környezet minőségét meghatározza a *házak energiagazdálkodása*, azaz az alkalmazott fűtőanyag, a házak szigetelése, bár a háztartási gépek energiafelhasználása, vagy a fűtés módja már kevésbé fontos. Általában a környezet minőségének alakításában a *komposztálást, a házak tájolását, anyagát* vagy a *vásárlási szokásokat* már kevésbé tartják fontosnak.

3. Az Ön véleménye szerint általában mennyire fontosak a környezet minőségének alakításában az itt felsoroltak?		4. Az Ön számára itt Nagykovácsiban mi a legfontosabb?	
az emberek ne szemeteljenek	84,0%	az emberek ne szemeteljenek	153
műanyag, papírhulladék elkülönített gyűjtése	65,7%	műanyag, papírhulladék elkülönített gyűjtése	107
takarékos vízhasználat	53,3%	laksűrűség, beépítettség	90
laksűrűség, beépítettség	46,6%	egyéni közlekedés	59
használt fűtőanyag	44,9%	takarékos vízhasználat	56
tömegközlekedés formája	44,4%	tömegközlekedés formája	55
házak hőszigetelése	42,7%	használt fűtőanyag	49
egyéni közlekedés	41,1%	saját kerti komposztálás	34
energiatakarékos háztartási gépek használata	37,4%	fűtési rendszer	28
fűtési rendszer	36,3%	vásárlási, étkezési szokások	27
saját kerti komposztálás	33,1%	házak hőszigetelése	26
házak tájolása, formája, anyaga	25,2%	házak tájolása, formája, anyaga	19
vásárlási, étkezési szokások	21,3%	energiatakarékos háztartási gépek használata	15
<i>Négyfokozatú skálán a 4. "nagyon fontos" választ adók aránya</i>		<i>A három legfontosabb, említések száma</i>	

Az általános rangsortól (3. kérdés) Nagykovácsiban (4. kérdés) három tényező tér el, amelyek az itt lakók számára lényegesebbek. Az *egyéni közlekedés* lehetőségei, tehát az autózás, vagy biciklizés került jóval előrébb a fontossági sorrendben. Emellett a *kerti komposztálást* a saját tapasztalataik alapján fontosnak vélik az itt lakók, még akkor is, ha tudják, hogy ezt általában kevéssé befolyásolja a környezet minőségét (a másik kérdésre adott válaszok között hátra sorolódott). Végül kissé tudatosabbnak tűnnek a faluban lakók a *vásárlási, étkezési szokásaikat* tekintve, mert ezt is kissé előrébb sorolták. Vannak olyan tényezők is, amit itt helyben a környezet minőségét kevésbé meghatározónak tekintenek, mint általában. Ezek egy része talán nem nagyon alakítható (vízhasználat, fűtőanyag), vagypedig már megoldottnak vélt problémák (hőszigetelés, energiatakarékos háztartási gépek).

5. Ahhoz, hogy Nagykovácsi még kellemesebb és élhetőbb település legyen mennyire jelentenek veszélyt az alábbiak?	
újabb belterületbe vonás, parcellázás	3,5
növekvő autóforgalom	3,5
építési szabályok áthágása	3,5
természetvédelmi terület csökkentése	3,4
növekvő zaj	3,3
talaj elszennyeződése	3,2
túlságosan nagy házak épülnek	3,1
lakosság szám további növekedése	3,1
M0-s környékű megépítése	3,0
egyre nagyobb fényszennyezés	2,9
ipari, kereskedelmi létesítmények	2,9
nem őshonos és gyorsan terjedő (invazív) növények ültetése	2,9
tudás-, információhiány a városon kívüli élet lehetőségeiről	2,7
hagyományos építésű házak lebontása, átalakítása	2,4
<i>1. egyáltalán nem... 4. nagyon veszélyezteteti</i>	

Több külső és belső feltételen múlik, hogy Nagykovácsi még élhetőbb település legyen. A falu legfontosabb értékeit elsődlegesen a lakosság szám növekedéséhez kapcsolódó tényezők veszélyeztetik a megkérdezettek szerint (5. tábla). Így a lehetséges újabb belterületbe vonás, az építési szabályok be nem tartása, a természetvédelmi területek csökkenése a feltételezett legnagyobb veszélyforrás. Ezen kívül még a növekvő

autóforgalmat és az ezzel járó nagyobb zajterhelést nehezményezik a válaszadók.

Az M0-s körgyűrű Nagykovácsihoz közeli szektorának megépítését kevésbé tartják veszélyesnek az itt lakók. Ennek talán az is az oka, hogy az autópálya nyomvonala még nem végleges és az építkezés kezdése is időben egyre távolabbra kerül. A falu jellegének átalakulásától kevésbé tartanak a válaszadók, mert a nagyobb fényszennyezés, az ipari, kereskedelmi létesítmények, vagy a hagyományos építésű házak lebontása a rangsorban hátra került. Csakúgy, mint a nem őshonos növények elterjedése. Általában az információ- és ismerethiányt nem tartják problémának, ezen tehát a válaszadók szerint nem múlik a falu jellege, környezeti állapota.

Érdekes módon a falu különböző részein lakók kissé eltérő módon látják a települést veszélyeztető tényezőket. Az Ófaluban lakók jellemzően minden egyes a kérdőívben felsorolt tételt veszélyesebbnek tartanak, mint a Nagyszénás, Zsíros-hegy környékén lakók. Az is látható, hogy a fiatalabb, 15-24 éves korosztály a többinél nagyobb arányban érzékeli a veszélyeket.

Mit tehetünk a saját háztartásunkban?

A környezetvédelem nem csak tőlünk távol álló és kevésbé befolyásolható ügyeket jelent, hanem sok mindenben mi is tudunk változtatni. Ezért megkérdeztük, hogy a saját háztartásában ki mennyire van megelégedve a környezetet befolyásoló tényezőkkel. (6. tábla) Legkevésbé a korábban már igen fontosnak tartott *szelektív hulladékgyűjtéssel* vannak megelégedve a válaszadók. Ezt követi az *egyéni közlekedés*, tehát az autózás, amit nem tartanak környezetkímélőnek.

Ezután következnek a lakáshoz kapcsolódó ügyek: a kert gondozása, a házak hőszigetelése, a takarékos vízhasználat, fűtési mód, stb. Ide tartoznak a vásárlási, étkezési szokások is. Ezekkel már nagyjából hasonló mértékben vannak megelégedve a kérdőívet kitöltők.

6. Ön a saját háztartásában mennyire van megelégedve az itt felsoroltakkal?		7. Ön elsősorban <i>min</i> változtatna?	
szelektív hulladékgyűjtés	2,7	szelektív hulladékgyűjtés	88
környezetbarát egyéni közlekedés	2,7	házunk hőszigetelése	85
kert gondozása, saját termelés	2,8	fűtési mód, fűtési rendszerünk	72
házunk hőszigetelése	2,8	környezetbarát egyéni közlekedés	64
takarékos vízhasználat	3,0	takarékos vízhasználat	58
vásárlási szokásaink	3,0	kert gondozása, saját termelés	54
fűtési mód, fűtési rendszerünk	3,0	vásárlási szokásaink	41
háztartás-vezetés (pl. tisztítószer)	3,0	használt fűtőanyag	34
étkezési szokásaink	3,0	saját kerti komposztálás	31
saját kerti komposztálás	3,0	étkezési szokásaink	29
használt fűtőanyag	3,0	házunk építőanyaga	23
házunk építőanyaga	3,0	energiatakarékos háztartási gépek	21
energiatakarékos háztartási gépek	3,1	háztartás-vezetés (pl. tisztítószer)	20
házunk, lakásunk tájolása	3,3	házunk, lakásunk tájolása	15
1. egyáltalán nem ... 4. teljes mértékben elégedett		Három legfontosabb dolog, amin változtatni kellene	

A teendők rangsorolása inkább a következő kérdésre adott válaszok esetében volt lehetséges (7.tábla). A saját háztartásában leginkább mindenki a *szelektív hulladékgyűjtésen* változtatna, ami már más kérdésre adott válaszokból is kiderült. Ezt követi a *lakóházak energiagazdálkodása*, így a házak hőszigetelése, a fűtési rendszerek korszerűsítése. Ide kapcsolódik a takarékos *vízhasználat* is. Tehát ha a válaszadók nem is tartják környezetvédelmi szempontból nagyon fontosnak ezeket az ügyeket (3. és 4. kérdés), viszont más megfontolások alapján mégis változtatnának a fűtési rendszeren, a házak hőszigetelésén, a vízhasználaton. Az *egyéni közlekedés* nyilván egyszerre környezetvédelmi és takarékosági kérdés, ezért került viszonylag előre a megváltoztatandó dolgok között. A *kert gondozása, saját termelés* még olyan terület, amin sokan akarnak változtatni.

8.Jó lenne többet tudni...	
kert gondozás, saját termelés	107
lehetséges fűtőanyagok	92
fűtési mód, fűtési rendszer	91
kerti komposztálás	85
környezetbarát egyéni közlekedés	82
házak hőszigetelése	77
takarékos vízhasználat	75
háztartás-vezetés (pl. tisztítószer)	72
étkezési szokások	63
vásárlási szokások	61
házak építőanyaga	55
szelektív hulladékgyűjtés	53
energiatakarékos háztartási gépek	41
házak, lakások tájolása	30
8. Mely témákban lenne szüksége több információra és ismeretre ahhoz, hogy a saját módszereiben változtasson? (említések száma)	

Ez utóbbi került legelső helyre azon a listán, amely szerint *több információra lenne szükségük* a válaszadóknak. (8.tábla). Mivel a házuk energiagazdálkodásán is sokan változtatnának, ehhez is úgy látják, hogy több ismeret kellene (lehetséges fűtőanyagok, fűtési mód). A saját kert gondozásához kapcsolódik a komposztálás kérdése, amiről szintén viszonylag sokan akarnak többet tudni. A környezetbarát egyéni közlekedés is elől van ezen a listán. Ezt követik a napi háztartásvezetéshez kapcsolódó ügyek: hőszigetelés, vízhasználat, étkezési és vásárlási szokások. Kevésbé szükséges információ arról, amit már jól ismernek a válaszadók (szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékos háztartási gépek), vagy amin már nem nagyon tudnak változtatni (a házuk építőanyaga, tájolása).

Az igényeket részben az határozza meg, hogy a válaszadók hol laknak és mióta élnek a faluban. Általában a Hegyalján (Nagyszénás, Zsíros-hegy) lakók többet akarnak tudni az egyéni közlekedési lehetőségekről, az étkezési, vásárlási szokásokról, a háztartásvezetési lehetőségekről, a kertgondozásról, komposztálásról, mint a falu többi részén élők. Az Ófaluban lakók számára más témákról akarnak többet információt: itt a takarékos vízhasználat, az építőanyagok, a hőszigetelés, a fűtési módok, tüzelőanyag lehetőségek, tehát a lakáshoz kapcsolódnak a fontosabb ügyek.

Javaslatok

A kérdőívre adott válaszok alapján már viszonylag jól látható, hogy az itt lakók számára mi a fontos és min kellene változtatni ahhoz, hogy a falu környezete javuljon. Ezeket megerősítették a kérdőívben szereplő nyitott kérdéseinkre érkezett válaszok is. Itt azt kértük, hogy bármilyen javaslatot, észrevételt szabadon fogalmazzanak meg a válaszadók. Ebből a két listából összeállítottuk az alábbi javaslat sorozatot, amely feladatokat jelöl ki egyrészt az önkormányzat, másrészt a NATE számára is.

1) Hulladékgyűjtés

A szelektív hulladékgyűjtés (műanyag és papír elkülönített gyűjtése) már közzismert gyakorlat és elfogadott módszer. Talán éppen ezért ezen változtatnának legtöbben: sok javaslat érkezett arra vonatkozóan, hogy legyen a faluban hulladékgyűjtő sziget, ahol az üveget is el lehet helyezni. Szükség lenne a veszélyes hulladék (pl. használt elemek) gyűjtésére és az építési törmelék elhelyezése sem megoldott.

Műanyag zsákok helyett szelektív gyűjtésre alkalmas kukát kellene biztosítani a lakosságnak és általában gyakoribbá kellene tenni a szelektív hulladékgyűjtést. Igény van a rendszeres lomtalanításra is, legalább évente kétszeri alkalommal.

Ahhoz, hogy ne szemeteljenek, általában és itt helyben se, nagyon sok múlik az emberek magatartásán. Ehhez az is kell, hogy legyenek a közterületeken szemétkosarak, amelyek kutya ürülék gyűjtésére is alkalmasak.

2) Saját kert gondozása, komposztálás

A saját kertek gondozása és a termelés olyan témakörök, amelyekkel a válaszadók többsége nincs megelégedve. Ezen változtatnának leginkább és itt várnak legtöbben segítséget információval, ismeretek átadásával. Ehhez kapcsolódik a saját kerti komposztálás ügye is. Több olyan javaslat érkezett, amely szerint közösségi ingyenes komposztálásra is szükség lenne. Nagy, akár ipari méretű gallydaráló, zöldhulladék aprító segítségével termőfölddé lehetne feldolgozni a kertekben nem kezelhető mennyiségű zöldhulladékot.

3) Lakóházak energia és vízgazdálkodása

Saját háztartásukban nagyon sokan nincsenek megelégedve az energiagazdálkodással. Ezen változtatnának a legtöbben és ehhez várnak több információt. Így javítanák a házak hőszigetelését és a fűtési rendszerekről, a lehetséges fűtőanyagokról várnának több információt. A környezet minőségét veszélyezteti a nem eléggé takarékos vízhasználat, ezen is sokan változtatnának.

4) Épített környezet védelme

Bár a válaszokból az derült ki, hogy a tág értelemben vett környezeten belül a természet a fontosabb az itt lakók számára, mégis úgy látják, hogy az épített környezet is veszélyben van. Elsősorban a falusi jellegből adódó csend, nyugalom és a falukép, utcák, terek megszűnését tartanák nagy veszteségnek.

A falut fenyegető veszélyek között is elsődlegesnek tartják a lakosságszám növekedéséből következő kedvezőtlen hatásokat. Erre megfogalmazott javaslat a növekedés korlátozása, ami tipikus követelés azok részéről, akik már településen belül vannak.

Az épített környezetre vonatkozóan sok javaslat érkezett. Ezek egy része esztétikai kifogás (kinek melyik középület nem tetszik), vagy nem környezetvédelmi ügy (az átvett építési munkák rossz minősége), vagy túlmeleg egy önkormányzat, egy civil szervezet hatáskörén (pl. a napelemeket ne adóztassák).

Több olyan konkrét javaslat is érkezett, amelyek egy része már ismert volt: főutca állapotának javítása, tehermentesítés egy második faluközponttal, parkolási lehetőség biztosítása. Visszatérő javaslat a vízelvezető árkok tisztítása, karbantartása és az ingatlanok előtti területek gondozása.

De ezeken kívül igény van még a Békás tó és környékének rendezésére, a falun belüli fásítási programra, padok elhelyezésére a faluban és a környező erdőben, kültéri edzéshez eszközök telepítésére.

5) Egyéni közlekedés feltételeinek javítása

A felmérésből az derült ki, hogy az autós életmódra kényszerített válaszadók nagyon nincsenek megelégedve az egyéni közlekedés lehetőségeivel. Mindenkit zavarnak az ezzel járó problémák és káros környezeti hatások. De mivel a kérdőívünk elsősorban nem erre irányult, így pontosan nem tudható, hogy mi is húzódik meg az általános elégedetlenség mögött.

Egyértelműek viszont a kerékpározás feltételeinek javítására vonatkozó javaslatok. Ezek egy része már a korábbi célzott felmérésünkből ismert: biztonságosabbá kell tenni a biciklizést biciklisávok felfestésével és a falun belüli további sebességkorlátozással. A már meglévő kerékpárút csak kezdet, de ezt be kellene vezetni a Hűvösvölgyig. A bicikliút minőségét is javítani kellene az út kiegyengetésével és murvával történő felszórásával.